



**You have downloaded a document from  
RE-BUS  
repository of the University of Silesia in Katowice**

**Title:** Różnorodność pomocy dydaktycznych a motywacja do nauki języka obcego

**Author:** Monika Horyśniak

**Citation style:** Horyśniak Monika. (2018). Różnorodność pomocy dydaktycznych a motywacja do nauki języka obcego. W: D. Gabryś-Baker, R. Kalamarz, M. Stec (red.), "Materiały i media we współczesnej glottodydaktyce : wybrane zagadnienia" (S. 57-80). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego



Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.



UNIWERSYTET ŚLĄSKI  
W KATOWICACH



Biblioteka  
Uniwersytetu Śląskiego



Ministerstwo Nauki  
i Szkolnictwa Wyższego

Monika Horyśniak

## Różnorodność pomocy dydaktycznych a motywacja do nauki języka obcego

**Streszczenie:** Dydaktycy języków obcych proponują uczniom i nauczycielom szeroki wybór materiałów i pomocy edukacyjnych. Autorka podejmuje próbę znalezienia odpowiedzi na pytanie o skuteczność wybranych pomocy dydaktycznych, zarówno tych nowych, jak i tych znanych już od wielu lat. Wnioski przedstawione w niniejszym artykule zostały oparte na badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród 265 uczniów języka angielskiego i 268 uczniów uczących się drugiego języka obcego, co dało łącznie sumę 533 kwestionariuszy. Wyniki badań posłużą do porównania czynników wpływających na motywację do nauki języka angielskiego i drugiego języka obcego. Dane otrzymane z badania pozwalają również poznać najczęściej wybierane sposoby uczenia się języka obcego. Ponadto artykuł ilustruje opinię uczniów dotyczącą wyboru preferowanych pomocy dydaktycznych jak i tych, które uważają oni za przydatne, a także częstotliwości korzystania z nich.

**Słowa kluczowe:** materiały dydaktyczne, motywacja, kompetencje językowe, przydatność

### 1. Wprowadzenie

Wybór odpowiedniego podręcznika i dobór pomocy dydaktycznych<sup>1</sup> jest nieodzownym elementem pracy nauczyciela. W części teoretycznej, która stanowi jedynie nakreślenie zagadnień związanych z wyborem materiałów edukacyjnych, przedstawiono problemy, jakie nauczyciel może spotkać przy wyborze podręcznika. Zasadniczym celem artykułu jest podjęcie refleksji nad wyborem pomocy dydaktycznych w świetle badań statycznych prezentujących wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczniów szkoły ponadgimnazjalnej oraz ich

---

<sup>1</sup> W tym artykule terminy: „pomoc dydaktyczna”, „pomoc naukowa” i „pomoc edukacyjna” traktuję jako synonimy.

nauczycieli. Badanie ankietowe, chociaż ukierunkowane przede wszystkim na pytania dotyczące wyboru preferowanych pomocy naukowych, ich przydatność i częstotliwość korzystania z nich, zostało rozszerzone o zagadnienia związane z motywacją i sposobami uczenia się. W tym aspekcie zestawienie pojęcia motywacji i wyboru środków dydaktycznych ma swoje uzasadnienie ze względu na ich wzajemne oddziaływanie. Głównym celem wykorzystania materiałów edukacyjnych podczas zajęć jest wzmocnienie motywacji uczniów do nauki języka obcego. Mając silną motywację, uczeń chętniej będzie korzystał z wielu dostępnych pomocy dydaktycznych, pozwalających mu sprawdzić i poszerzyć posiadane umiejętności językowe.

## 2. Wybór pomocy dydaktycznych

Dzisiejszy rynek edukacji językowej proponuje wiele podręczników i uzupełniających materiałów edukacyjnych przeznaczonych dla konkretnych grup uczniów, studentów oraz słuchaczy kursów językowych. Niewątpliwą zaletą materiałów naukowych jest możliwość uzupełniania wiedzy uczniów o nowe treści i wykorzystania przez nich posiadanych umiejętności językowych w praktyce. Materiały dydaktyczne, zarówno te używane od wielu lat (na przykład nagrania CD, ilustracje, zdjęcia), jak i te należące do nowych technologii (na przykład tablice interaktywne) mają za zadanie wspomagać proces uczenia – nauczania języka obcego, a te ostatnie w sposób szczególny odpowiadać na współczesne wymagania rynku edukacyjnego.

Nauczyciele języków obcych starają się łączyć pracę z tradycyjnym podręcznikiem i nowymi dostępnymi pomocami naukowymi. Podejmując decyzję o wyborze podręcznika czy dodatkowych materiałów dydaktycznych, powinni oni wziąć pod uwagę różne kryteria. Hanna Komorowska zauważa, że wybór podręcznika i materiałów nauczania nie jest łatwym zadaniem. Nauczyciel, pomimo że ma pewną swobodę w wyborze, ponosi odpowiedzialność za jego jakość. Zastanawiając się nad wyborem podręcznika, bierze on pod uwagę przede wszystkim autora, wydawnictwo i cenę, a także przydatność dla danej grupy słuchaczy i stopień zaawansowania językowego uczniów. W wyborze podręcznika należy uwzględnić również wiele innych kryteriów, takich jak: poziom trudności, przejrzysty układ treści, odpowiedni zestaw ćwiczeń (w tym powtórzeniowych), ilustracje i tabele przedstawiające nowy materiał leksykalny bądź gramatyczny, łatwość w stosowaniu go przez nauczyciela, jak i możliwość indywidualnej pracy ucznia (KOMOROWSKA 1999: 49–53). Kryteria doboru podręczników określa również rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, według którego powinny one być poprawne merytorycznie, powinny uwzględ-

niać aktualny stan wiedzy i mieć czytelną szatę graficzną. Podręcznik do nauki języka obcego nowożytnego, zarówno w szkole podstawowej, jak i ponadpodstawowej, musi zawierać treści przewidziane w podstawie programowej. Proponując zatem uczniom określony egzemplarz, nauczyciel powinien kierować się wykazem podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, uwzględniając przede wszystkim jego wersję wieloletnią.

Wybór określonych pomocy dydaktycznych pod względem tematycznym nie zawsze jest łatwy i oczywisty. Współcześni dydaktycy języków obcych sięgają po nowoczesne formy przekazu, takie jak internet czy telewizja. Dzięki łatwemu dostępowi do internetu uczniowie mogą poszerzać swoją wiedzę i doskonalić poziom znajomości języka obcego. Ważną jednak kwestią jest umiejętność dokonywania wyboru wartościowych materiałów. W tej sytuacji pomocna wydaje się koncepcja *information literacy*, którą opisuje w swoim artykule Gabriela Meinardi. Autorka podkreśla wagę umiejętności szukania informacji oraz ich oceny pod względem przydatności. W epoce nowych technologii zasadniczą kwestią wydaje się zdolność wyszukiwania użytecznych wiadomości i ich interpretacji. Zdaniem Meinardi, to szkoła odgrywa istotną rolę w nabywaniu wiedzy o sposobach pozyskiwania informacji, kształtowaniu umiejętności właściwego ich wykorzystania i poddania krytycznej ocenie. Edukacja w zakresie *information literacy* obejmuje również naukę języków obcych. Warto zaznaczyć, że celem współczesnej dydaktyki jest nie tylko opanowanie czterech podstawowych kompetencji lingwistycznych, ale także przygotowanie ucznia do samodzielnego rozwijania umiejętności językowych w przyszłości. Jedną z form rozwijania umiejętności szukania i wybierania informacji jest, jak twierdzi autorka, metoda projektów, która pozwala uczniom na poszerzanie wiedzy dotyczącej danego zagadnienia. Podczas pracy nad projektem uczniowie, realizując określone zadanie, mają możliwość doskonalenia umiejętności samodzielnego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych (MEINARDI 2014: 407–418).

Dla nauczycieli celem doboru dodatkowych pomocy dydaktycznych, takich jak zdjęcia, ilustracje i krótkie filmy, jest uzupełnienie podręcznika bazowego o potrzebny materiał językowy oraz podniesienie atrakcyjności lekcji. Ważną kwestią w wyborze pomocy jest, jak zauważa Komorowska, ułatwienie uczniom nauki, podniesienie skuteczności uczenia się oraz wzięcie pod uwagę tych materiałów edukacyjnych, które wzbudzają ich zainteresowanie (KOMOROWSKA 1999: 60–61). Marek Szałek z kolei podkreśla silny związek pomiędzy motywacją a środkami nauczania ze względu na ich znaczenie w procesie nauki języka obcego i wielość pozytywnych funkcji, jakie one pełnią, żeby wspomnieć chociażby kilka: reprezentatywna, kształtująca, ćwiczebna, sterująca i motywująca. Autor docenia korzyści, jakie daje stosowanie multimedialnych, środków audiowizualnych, technik komputerowych oraz internetu. Dzięki nowym rozwiązaniom technicznym możliwe jest podniesienie jakości prezentacji materiału wizualnego i dźwiękowego (SZĄLEK 2004: 162–163).

Nie można jednak nie zauważyć, że nadużywanie nowych technologii niesie za sobą również zagrożenia i skutki negatywne. Pojawiają się liczne opinie, że nowoczesna szkoła to taka, która posiada bogatą bazę technologiczną. Trzeba jednak zdawać sobie sprawę, że innowacyjne pomoce dydaktyczne często są kosztowne. Wprowadzenie nowych technologii do szkół amerykańskich opisuje Naomi Klein, dziennikarka i komentatorka współczesnych przemian ekonomicznych i kulturowych. Autorka podnosi kwestię nowych technologii jako wyznacznika swego rodzaju trendów w edukacji. Niestety, możliwość korzystania z nowoczesnych pomocy edukacyjnych wymaga ogromnych nakładów finansowych, na które wiele szkół nie stać. I tutaj z pomocą przychodzą wielkie firmy, które w zamian za wyposażanie placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt reklamują siebie, czyniąc z młodych ludzi przyszłych konsumentów ich produktów. To bardzo powszechna praktyka w szkołach amerykańskich (KLEIN 2004). Warto zdać sobie sprawę z opisanego przez Naomi Klein niepokojącego zjawiska, pomimo iż w Polsce na razie nie obserwujemy takiego wpływu prywatnych firm na proces edukacji. Wprowadzenie nowych technologii postrzegane są jako atrakcyjna pomoc dydaktyczna, jednak wyposażanie pracowni klasowych odbywa się powoli i stopniowo w miarę możliwości finansowych danej placówki.

Należy tym samym wziąć pod uwagę niektóre sugestie autorów publikacji niezwiązanych bezpośrednio z nauką języków obcych, ale będących obserwatorami przemian, jakie następują w życiu społecznym. Autorka artykułów dotyczących przekazu medialnego, Małgorzata Więczkowska, zwraca uwagę nauczycieli i rodziców na wpływ mediów na proces wychowania dzieci i młodzieży. Przestrzega ona przed bezkrytycznym wyborem programów, zdając sobie sprawę, jak silne oddziaływanie na młodych ludzi mają współczesne media. Doceniając bez wątpienia wiele zalet internetu, który pozwala nawiązywać kontakty międzyludzkie, służy do pogłębiania wiedzy, trzeba również wspomnieć, że może on nieść pewne zagrożenia, przede wszystkim z powodu niebezpiecznych czy też bardzo płytkich treści (WIĘCZKOWSKA 2012).

Na inny rodzaj zagrożenia związanego z przekazywanymi wiadomościami zwraca uwagę siostra Michaela Pawlik. Autorka przestrzega przed niebezpiecznymi filozofiami Wschodu i przyjmowaniem obcych idei w kulturze polskiej. Odniesienia do tematyki religii wschodnich znajdują się w niektórych podręcznikach do nauki języków obcych. Przy okazji pracy nad słownictwem dotyczącym stylu życia, autorzy podręczników rozpowszechniają treści promujące wschodnie techniki relaksacyjne kulturowo nam obce (por. PAWLIK 2013). Należy jednocześnie zaznaczyć, że wprowadzenie elementów kultury, rozumianej jako dorobek artystyczny określonego narodu, stanowi ważny komponent w procesie nauczania – uczenia się języka obcego. Dlatego też nauczyciel zapoznaje uczniów z bogactwem wybranych aspektów szeroko rozumianej cywili-

zacji, obejmujących z jednej strony dzieła sztuki, piękno architektury, z drugiej zaś literaturę i muzykę. Przygotowanie odpowiednich pomocy dydaktycznych stanowi w tym momencie niezbędną część pracy nauczyciela. Niezwykle wartościowe może być korzystanie z dużych zasobów źródeł internetowych. Sięgając przykładowo po reprodukcje obrazów, prowadzący powinien brać pod uwagę wartości estetyczne i etyczne dzieł, pomijać natomiast przykłady antysztuki (por. GOŁASZEWSKA 1984).

Oprócz kwestii związanej z umiejętnością wybierania wartościowych treści warto jeszcze wspomnieć o bardzo poważnych w skutkach zagrożeniach spowodowanych nadużywaniem nowoczesnych mediów, takich jak internet czy telefon komórkowy, co jest określane mianem uzależnień technologicznych (KRZYŻAK-SZYMAŃSKA 2018; ANDRZEJEWSKA 2014; KOZAK 2014). Ewa Krzyżak-Szymańska w przywołanej publikacji podejmuje się opisanie zjawiska nałogowego korzystania z nowych technologii. Autorka, opierając się na obserwacjach badaczy i literatury przedmiotu, przedstawia powody nadużywania internetu czy telefonu komórkowego, objawy i zmiany zachowań spowodowane ciągłym korzystaniem z cyfrowej przestrzeni (KRZYŻAK-SZYMAŃSKA 2018; ANDRZEJEWSKA 2014). Obserwowane niepokojące zachowania spowodowane nadmiernym przebywaniem w sieci to poczucie zagubienia, niepokoju czy poirytowania z powodu braku dostępu do internetu, nieudane próby ograniczenia korzystania z nowych mediów, gry hazardowe, e-zakupy (wydawanie zbyt dużych sum pieniędzy na niepotrzebne przedmioty). Innymi negatywnymi konsekwencjami przesadnego korzystania z internetu i telefonu komórkowego są skutki fizjologiczne (problemy ze wzrokiem, zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworu mózgu u nastolatków), psychologiczne (izolacja, fobie, zanik więzi emocjonalnych, brak koncentracji), moralne (na przykład możliwość nabycia narkotyków, dopalaczy), społeczne (nieporozumienia rodzinne, zaniedbywanie obowiązków szkolnych, wagarowanie, konflikty z nauczycielami i rówieśnikami), intelektualne (brak zainteresowania nauką) i finansowe (e-hazard, e-zakupy). W sytuacji tak licznych zagrożeń konieczna staje się profilaktyka w placówkach oświatowych. Szkoła wydaje się zatem miejscem, w którym uczniowie i rodzice mogą dowiedzieć się o sposobach przeciwdziałania zagrożeniom technologicznym, jak i doskonalić umiejętność właściwego korzystania z nowych technologii. Istotną rolę w kształtowaniu postaw uczniów wobec nowych mediów pełnią nauczyciele. Wśród czynników chroniących przed zagrożeniami wirtualnego świata KRZYŻAK-SZYMAŃSKA (2018) wymienia te, związane z pozytywnym nastawieniem do szkoły, dobrymi wynikami w nauce, akceptacją w klasie oraz właściwym korzystaniem z nowych technologii. Stanisław KOZAK (2014) również podkreśla konieczność zapobiegania cyberprzemocy przez szkolenia rady pedagogicznej, instalowanie oprogramowania filtrującego na urządzeniach z dostępem do sieci oraz działania profilaktyczne (rozmowy, opracowanie zasad korzystania z nowych technologii).



Z powyższych rozważań wynika, że wykorzystanie materiałów dydaktycznych ma wiele zalet, a postęp techniczny daje nauczycielowi dużo nowych możliwości wzbogacania swojego warsztatu pracy. Nauczyciel, wybierając wartościowe pomoce edukacyjne, może tym samym uwrażliwić uczniów na piękno otaczającego świata i twórczości ludzkiej. Do ważnych zadań nauczyciela należy zwrócenie uwagi uczniów, aby właściwie korzystali z zasobów internetu, jak też ostrzeżenie ich przed zagrożeniami świata wirtualnego.

### 3. Badanie ankietowe: uczestnicy, cel badań, narzędzie badawcze

#### 3.1. Uczestnicy i cel badań

Badanie ankietowe, przeprowadzone w 2018 roku w szkole ponadgimnazjalnej, obejmuje 533 poprawnie wypełnione ankiety przez uczniów trzyletniego liceum ogólnokształcącego i czteroletniego liceum plastycznego. Respondenci wypełniali ankiety w grupach językowych, w których odbywają się zajęcia. Badanie kwestionariuszem związane było z uczeniem się języka angielskiego oraz innych języków obcych: francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego i włoskiego. Liczba ankiet dotyczących uczenia się języka angielskiego wyniosła 265, natomiast liczba ankiet dla pozostałych języków obcych to 268. W badaniu wzięło również udział 11 nauczycieli języka angielskiego i pozostałych języków obcych tejże szkoły ponadgimnazjalnej. Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów zostały zinterpretowane z uwzględnieniem poszczególnych grup językowych, natomiast zbiorczo potraktowano wyniki ankiety dla nauczycieli głównie z uwagi na małą liczebność tej grupy respondentów.

Celem nadrzędnym badania była próba odpowiedzi na pytania dotyczące roli pomocy dydaktycznych w procesie uczenia się języka obcego. Ankieta dotyczyła również motywacji do nauki i sposobów uczenia się. Pomoce dydaktyczne zastosowane przez nauczyciela, jak i te wybierane przez uczniów mają bowiem związek z motywacją do nauki języka obcego.

#### 3.2. Narzędzie badawcze

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone dzięki pomocy nauczycieli języka angielskiego i pozostałych języków obcych w poszczególnych grupach

językowych. Przygotowano dwa rodzaje kwestionariusza, jeden z zakresu języka angielskiego, a drugi z zakresu drugiego języka obcego. Zawierały one te same pytania badawcze. Uczniowie wypełniali ankiety w grupach językowych, osobno na zajęciach języka angielskiego i osobno na zajęciach pozostałych języków obcych. Tym sposobem dany uczeń mógł wziąć udział zarówno w badaniu związanym z językiem angielskim, jak i z drugim językiem, który był przez niego wybrany (przypomnijmy: francuskim, hiszpańskim, niemieckim, rosyjskim lub włoskim).

Kwestionariusz był anonimowy, zawierał przede wszystkim pytania zamknięte z możliwością dodania własnej odpowiedzi. Pytania dotyczyły takich aspektów jak: motywacja do nauki języka angielskiego i drugiego języka obcego, wyboru najważniejszych dla respondentów kompetencji językowych, sposobów uczenia się języków obcych, preferowanych pomocy dydaktycznych i ich wyboru pod względem przydatności oraz częstotliwości ich wykorzystywania. W ankiecie poproszono respondentów o odpowiedź na osiem pytań badawczych, rozpoczynając od zagadnienia dotyczącego motywacji do nauki języka angielskiego i drugiego języka obcego. Następnie uczniowie i nauczyciele zaznaczali, które z kompetencji językowych są dla nich najważniejsze w procesie uczenia się – nauczania języków obcych. Trzecie pytanie odnosiło się do wybieranych sposobów uczenia się. Odpowiadając na pytanie czwarte, respondenci wskazywali, na ile korzystanie z pomocy dydaktycznych ułatwia im naukę języków.

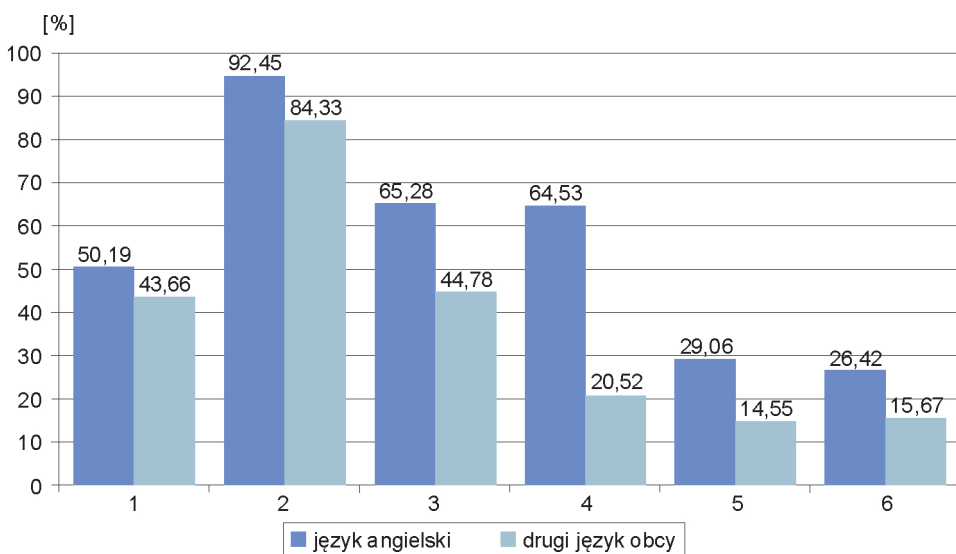
Pytania dalszej części ankiety dotyczyły już bezpośrednio pomocy dydaktycznych. Respondenci wskazywali te, które należą do ich ulubionych, i te, które uważają za przydatne. W pytaniu odnoszącym się do częstotliwości używanych pomocy dydaktycznych proszono respondentów, by zaznaczyli odpowiedź w skali Likerta. Ankietowani, mając do wyboru wiele różnych odpowiedzi, uszeregowanych od „bardzo często” do „nigdy”, mogli zaznaczyć odpowiadającą im opcję do wskazanych materiałów dydaktycznych, takich jak: podręcznik, prasa, piosenki, ilustracje czy internet. Ostatnie pytanie, skierowane do uczących się, było związane z tematyką, której szukają oni w pomocach dydaktycznych. Wyniki ankiet przedstawiłam przede wszystkim za pomocą wykresów słupkowych, które okazują się szczególnie pomocne w interpretowaniu wyników badania.



#### 4. Omówienie wyników badania

##### 4.1. Motywacja i sposoby uczenia się

Pierwsze pytanie zadane respondentom dotyczyło motywacji do nauki języka angielskiego i drugiego języka obcego. Dane z ankiety na temat języka angielskiego i pozostałych języków obcych przedstawia całościowo poniższy wykres:



**Wykres 1.** Co zachęca Cię do nauki języka angielskiego oraz drugiego języka obcego?  
 Objasnienia: 1 – lubię uczyć się języka obcego; 2 – aby móc komunikować się za granicą; 3 – aby móc znaleźć pracę; 4 – chcę zdać egzamin (maturę); 5 – aby czytać zagraniczną prasę; 6 – inne  
 Źródło: Badania własne.

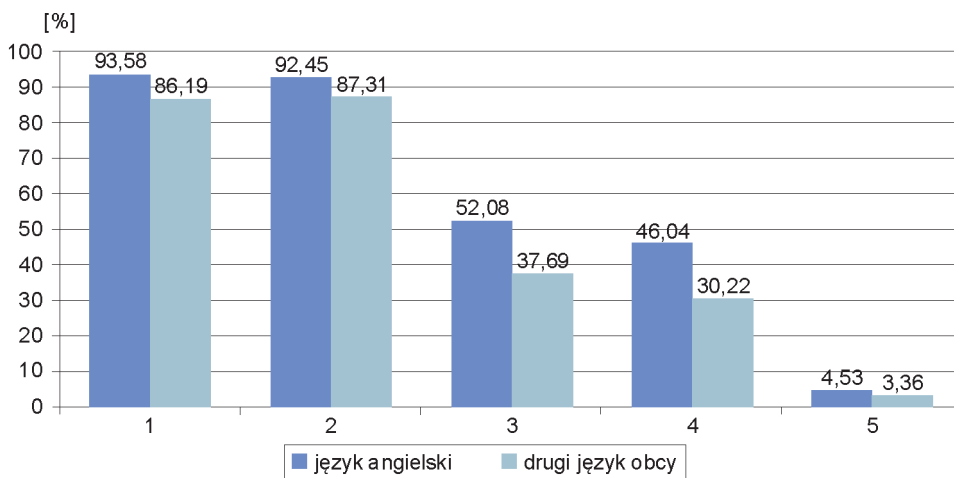
Analizując wyniki wykresu 1, można zauważyć, że uczniowie, podejmując zarówno naukę języka angielskiego, jak i drugiego języka obcego, mają na celu przede wszystkim aspekt komunikacyjny, co wyraża 92,45% uczniów w przypadku języka angielskiego i 84,33% w przypadku innych języków obcych. Kolejnym powodem, dla którego uczniowie uczą się języka angielskiego i pozostałych języków, jest chęć znalezienia pracy. Zwiększa się zatem różnica pomiędzy językami na rzecz języka angielskiego, którego znajomość uważa za ważną 65,28% uczniów, podczas gdy znajomość drugiego języka obcego jest ważna dla 44,78% uczniów. Z ich odpowiedzi wynika również, iż silniejsza jest motywacja do nauki języka angielskiego niż do nauki któregośkolwiek z pozostałych języków ze względu na zdanie egzaminu maturalnego (dla 64,53% re-

spondentów ważniejszy jest wynik matury z języka angielskiego w stosunku do 20,52% wypełniających ankietę, którzy wskazali na inny język obcy). Ważnym czynnikiem motywującym do nauki języka obcego jest też sama przyjemność nauki. Tak przynajmniej twierdzi 50,19% uczniów na temat języka angielskiego i 43,66% w stosunku do nauki drugiego języka obcego. Mniej znaczącą zachętą do nauki języków obcych wydaje się możliwość czytania zagranicznych artykułów prasowych.

Zdaniem nauczycieli uczniowie podejmują naukę języków obcych, mając na celu przede wszystkim aspekty komunikacyjne, znalezienie pracy i zdanie egzaminu maturalnego.

Podkreślając umiejętność komunikacji jako nadrzędnego celu nauki języka obcego, można zauważyć zgodność opinii pedagogów i uczniów. Dla obydwu grup respondentów drugim pod względem ważności powodem jest znalezienie pracy. W skutecznym szukaniu zatrudnienia pomocna okazuje się, według respondentów, znajomość dwóch obcych języków.

W procesie uczenia się języka obcego ważną rolę odgrywa rozwój poszczególnych kompetencji językowych. Nauczyciele jednomyślnie za najważniejszą kompetencję wskazali umiejętność mówienia (100%), na drugim miejscu rozumienie wypowiedzi obcokrajowca (72,73%) i na trzecim pisanie wiadomości tekstowych (36,36%). Celem zadanego uczniom pytania o umiejętności językowe, które uważają za najważniejsze, była chęć porównania, czy istnieje różnica bądź podobieństwo w nabywaniu kompetencji językowych pomiędzy językiem angielskim, a drugim językiem obcym. Poniższy diagram ilustruje to zagadnienie:



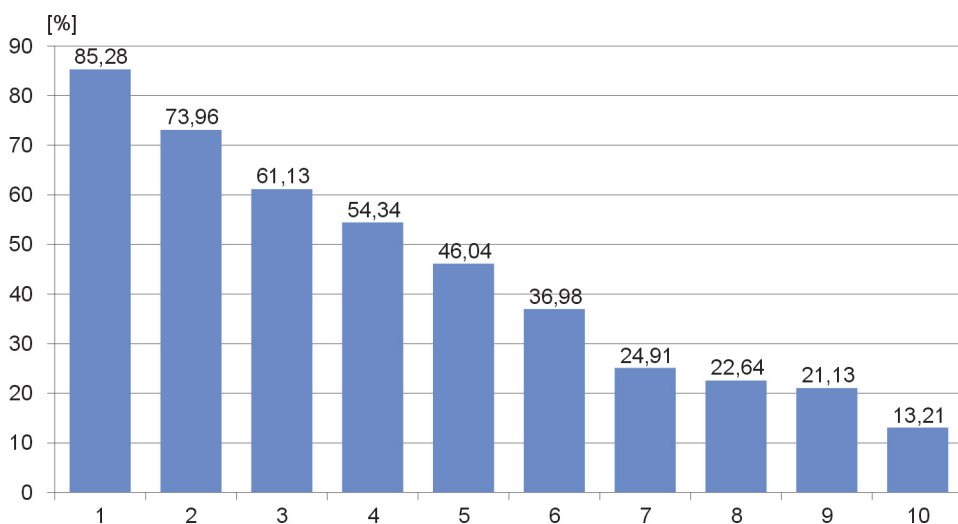
**Wykres 2.** Jakie umiejętności w nauce języka angielskiego i drugiego języka obcego są dla Ciebie najważniejsze?

Objaśnienia: 1 – mówienie; 2 – rozumienie wypowiedzi obcokrajowca; 3 – czytanie tekstów; 4 – pisanie wiadomości; 5 – inne

Źródło: Badania własne.

Obserwując przedstawione powyżej wyniki, zauważyć można, że uczniowie za najważniejsze kompetencje językowe uważają umiejętność mówienia oraz rozumienia wypowiedzi obcokrajowca. Kompetencja mówienia jest najważniejszą umiejętnością w przypadku języka angielskiego (93,58%), z kolei na drugim miejscu jest rozumienie wypowiedzi w tym języku (92,45%). Uczniowie drugiego języka obcego chcą natomiast przede wszystkim rozumieć wypowiedzi obcokrajowca (87,31%), na drugim miejscu sytuuje się samodzielne formułowanie wypowiedzi w języku obcym (86,19%). Na miejscu trzecim plasuje się umiejętność rozumienia czytanego tekstu, a na czwartym umiejętność napisania wiadomości. Dotyczy to zarówno języka angielskiego, jak i drugiego języka obcego.

Powyższe wyniki ponownie wskazują na zgodność opinii nauczycieli i uczniów w dostrzeżeniu wagi dwóch kompetencji językowych – mówienia i rozumienia wypowiedzi obcokrajowca jako niezbędnych w komunikacji językowej. W procesie nauczania – uczenia się języków obcych nie bez znaczenia są sposoby czy, szerzej ujmując, strategie uczenia się oraz czas poświęcony nauce, ponieważ ma to bezpośredni wpływ na zasób leksykalny oraz gotowość do użycia języka obcego w określonej sytuacji. Podczas gdy zmierzenie czasu poświęconego nauce języka obcego jest trudniejsze, pytanie o sposoby uczenia się języków obcych pozwoliło w sposób bardziej wymierny przedstawić to zagadnienie.

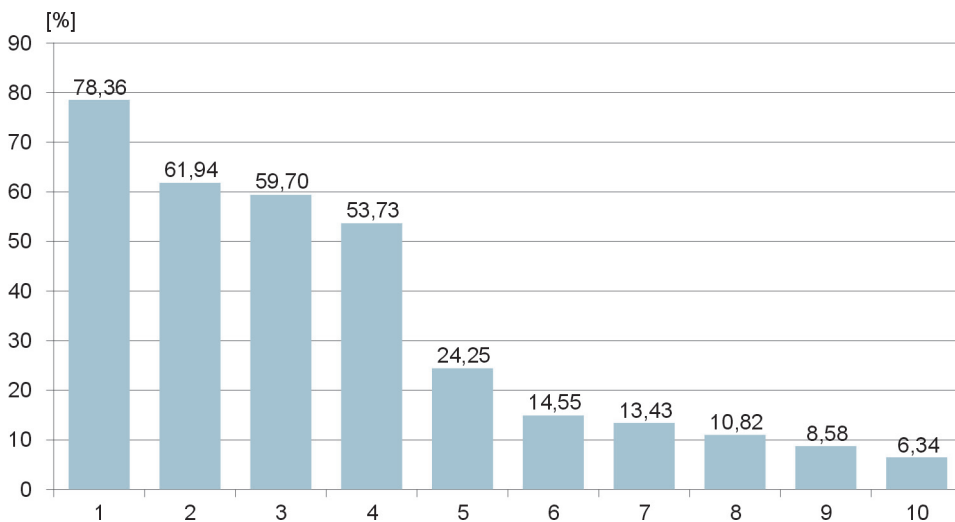


**Wykres 3.** W jaki sposób uczysz się języka angielskiego?

Objaśnienia: 1 – korzystam z internetu; 2 – powtarzam słowa; 3 – oglądam programy telewizyjne; 4 – wykonuję ćwiczenia zadane na lekcji; 5 – notatki na zajęciach 6 – rozmawiam z obcokrajowcem; 7 – czytam artykuły; 8 – inne 9 – wykonuję ćwiczenia we własnym zakresie; 10 – słucham audycji radiowych

Źródło: Badania własne.

Wykres 3 przedstawia sposoby uczenia się języka angielskiego po ich uszeregowaniu, od tych najczęściej stosowanych do tych mniej popularnych. W nauce języka angielskiego największa grupa respondentów (85,28%) korzysta z internetu, a drugie miejsce zajmuje tradycyjne powtarzanie słownictwa (73,96%). Oglądanie programów telewizyjnych to trzeci sposób nauki języka angielskiego wybierany przez 61,13% uczniów. Kolejne miejsca zajmują ćwiczenia wykonywane na zajęciach oraz notatki. Uczniowie rzadziej mają okazję rozmawiać z obcokrajowcami (36,98%), a tylko niewielu (24,91%) czyta artykuły prasowe w języku angielskim. Wśród innych sposobów uczenia się uczniowie podają na przykład: oglądanie seriali, korzystanie z aplikacji na telefon, oglądanie filmów, korzystanie z serwisu YouTube i czytanie książek. Preferowane sposoby uczenia się drugiego języka obcego zostały przedstawione na wykresie 4.



**Wykres 4.** W jaki sposób uczysz się najczęściej drugiego języka obcego?

Objaśnienia: 1 – powtarzam słówka; 2 – korzystam z notatek zrobionych na lekcji; 3 – korzystam z internetu; 4 – wykonuję ćwiczenia na lekcji; 5 – oglądam programy telewizyjne; 6 – wykonuję ćwiczenia we własnym zakresie; 7 – rozmawiam z obcokrajowcem; 8 – inne; 9 – czytam artykuły prasowe; 10 – słucham audycji radiowych

Źródło: Badania własne.

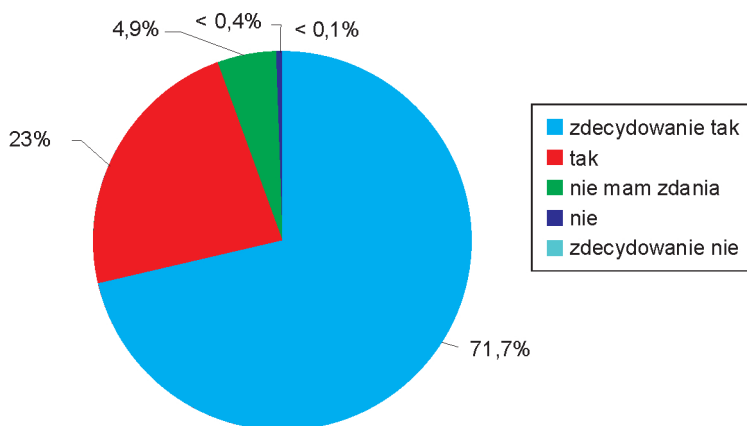
W nauce drugiego języka obcego najczęściej wybieranymi sposobami są: powtarzanie słownictwa (78,36%), czytanie notatek zrobionych podczas zajęć (61,94%) oraz korzystanie z internetu (59,70%). W nauce drugiego języka obcego uczniowie za ważne uznają również wykonywanie ćwiczeń podczas zajęć, co przyznaje 53,73% respondentów. Na kolejnych miejscach w hierarchii ważności w opinii uczniów znajdują się: oglądanie programów telewizyjnych; wykonywanie ćwiczeń we własnym zakresie i rozmowa z obcokrajowcem. Wśród innych

sposobów uczenia się ankietowani wymieniają na przykład: notatki z lekcji, korzystanie z aplikacji na telefon, oglądanie filmów na YouTube, korzystanie ze słowników.

Odmienne zdanie mają nauczyciele, ponieważ według 90,91% pedagogów to rozmowa z obcokrajowcem powinna być preferowanym sposobem uczenia się języka obcego. Na drugim miejscu wskazali oni: ćwiczenia na zajęciach, programy telewizyjne, korzystanie z internetu i audycje radiowe. Powtarzanie słówek zajmuje miejsce trzecie. Dla nauczycieli ważną rolę w uczeniu się języka obcego odgrywa bezpośrednia rozmowa z obcokrajowcem, chociaż doceniają także tradycyjne ćwiczenia oraz zastosowanie nowych technologii. Uczniowie z kolei możliwość nauki języka obcego poprzez konwersację z obcokrajowcem wymieniają na szóstym miejscu (w przypadku języka angielskiego) i siódmym (w przypadku drugiego języka obcego). Uczą się oni nowego języka w tradycyjny sposób (tj. korzystając z podręczników, uczestnicząc w lekcjach), a także często korzystają z nowych technologii.

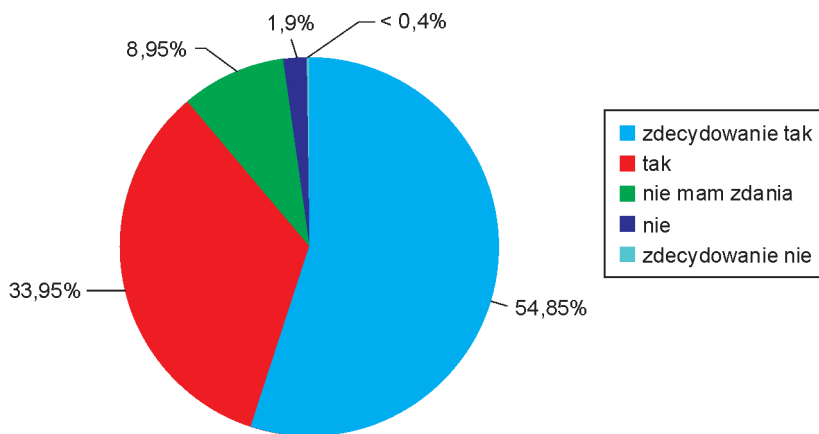
## 4.2. Wybór pomocy dydaktycznych

W nauczaniu języka obcego niezwykle ważną rolę odgrywają pomoce dydaktyczne, dlatego w kwestionariuszu znalazło się pytanie o korzyści, jakie przynosi ich stosowanie. Mimo iż można było założyć *a priori*, że większość odpowiedzi będzie pozytywnych, warto poznać, na ile duża jest akceptacja ankietowanych dla stosowania różnych pomocy edukacyjnych. Ilustrują to poniższe wykresy.



**Wykres 5.** Czy korzystanie z wielu pomocy dydaktycznych ułatwia naukę języka angielskiego?  
Źródło: Badania własne.

Zgodnie z oczekiwaniami zdecydowana większość uczniów docenia zastosowanie pomocy dydaktycznych w uczeniu się języka angielskiego – 71,7% respondentów odpowiedziało, że w sposób zdecydowany ułatwiają one naukę tego języka, 23% uczniów udzieliło odpowiedzi „tak”, jedynie 4,9% uczniów nie miało zdania na ten temat. Dla porównania wykres 6 przedstawia opinię uczniów dotyczącą zastosowania pomocy dydaktycznych w nauce drugiego języka obcego:



**Wykres 6.** Czy częste korzystanie z pomocy dydaktycznych ułatwia naukę drugiego języka obcego?

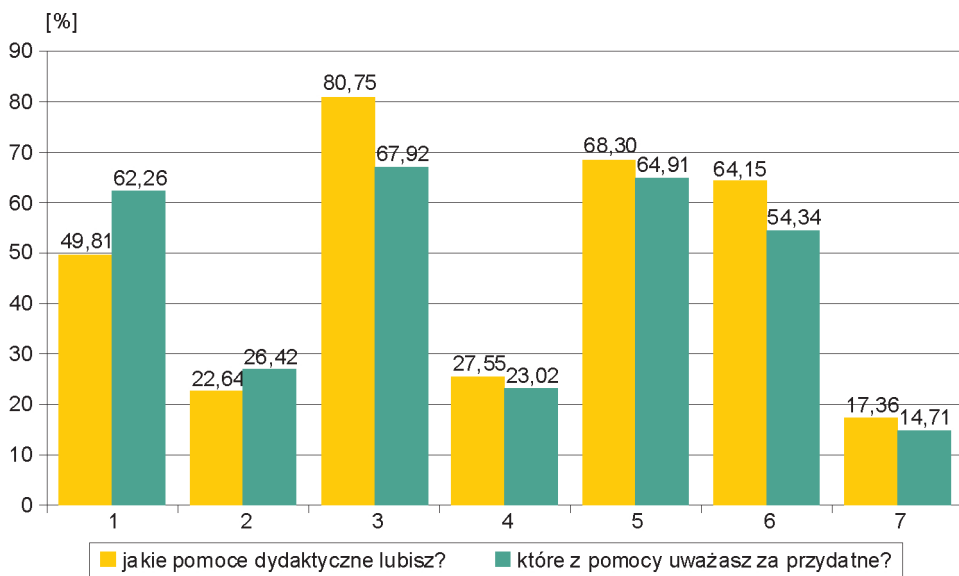
Źródło: Badania własne.

Zdecydowana większość uczniów dostrzega, jak wiele możliwości daje korzystanie z różnych pomocy naukowych w zakresie uczenia się drugiego języka obcego. Swoją aprobatę dla pomocy dydaktycznych wyraziło 54,85%, odpowiedź aprobującą dało 33,95%, natomiast 8,95% nie miało zdania.

Porównując wyrażoną przez uczniów opinię na temat korzyści, jakie daje częste stosowanie pomocy dydaktycznych w nauce języków, można zauważyć, że uczniowie doceniają pomoce dydaktyczne zarówno podczas nauki języka angielskiego, jak i innych języków obcych. Natomiast różnica pomiędzy językiem angielskim i innymi językami obcymi jest widoczna w wyrażonym stopniu aprobaty różnorodności pomocy dydaktycznych na korzyść języka angielskiego. Chęć korzystania z pomocy edukacyjnych w języku angielskim wynika, moim zdaniem, z faktu popularności tego języka.

Kolejnym interesującym nas zagadnieniem jest pytanie o dobór pomocy dydaktycznych, które z nich lubią, a które z nich uważają za skuteczne. Należałoby również zastanowić się, czy preferowane pomoce naukowe nie należą jednocześnie do tych najskuteczniejszych. Wykres 7 ilustruje to zagadnienie:





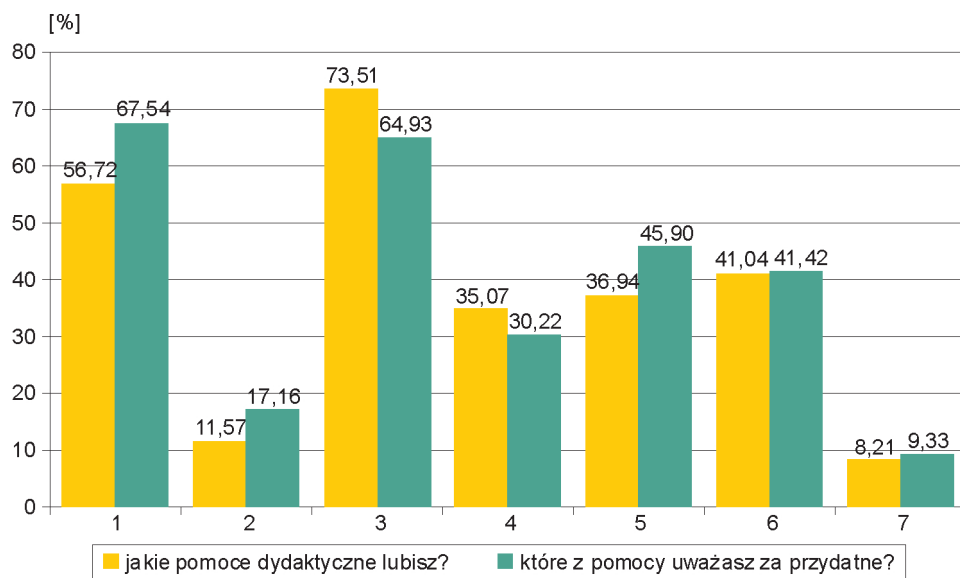
**Wykres 7.** Wykres zbiorczy: Jakie pomoce dydaktyczne lubisz w nauce języka angielskiego i które z nich uważasz za najbardziej przydatne?

Objaśnienia: 1 – podręcznik; 2 – artykuły w czasopiśmie obcojęzycznych; 3 – piosenki obcojęzyczne; 4 – ilustracje; 5 – strony obcojęzyczne w internecie; 6 – programy telewizyjne; 7 – inne

Źródło: Badania własne.

Analizując dane zawarte na wykresie 7, można zauważyć różnicę pomiędzy pomocami dydaktycznymi, które uczniowie preferują, i tymi, które uważają za przydatne. Najczęstszą formą pomocy dydaktycznej, po którą sięgają uczniowie (80,75%), jest piosenka, która towarzyszy uczniom, moim zdaniem, bardzo często w życiu codziennym, przede wszystkim jako forma relaksu i spędzania czasu wolnego. Przydatność piosenki w nauce języka angielskiego jest zauważana przez 67,92% uczniów. Kolejne miejsca w rankingu lubianych materiałów dydaktycznych zajmują: strony anglojęzyczne w internecie (68,30%), programy telewizyjne (64,15%) oraz, na czwartym miejscu, podręcznik (wybrany przez 49,81% respondentów). Pozycja podręcznika zmienia się, jeśli uwzględni się czynnik jego przydatności, ponieważ 62,26% uczniów plasuje go na trzecim miejscu. W klasyfikacji materiałów dydaktycznych w aspekcie ich przydatności to piosenka nadal zajmuje pierwsze miejsce (67,92%), na drugim miejscu 64,91% uczniów wskazuje obcojęzyczne strony internetowe. Na trzecim jest wspomniany już podręcznik, na czwartym (54,34%) notujemy programy telewizyjne. Mniej przydatna dla respondentów okazuje się lektura artykułów anglojęzycznych (26,42%) i ilustracje (23,02%).

Aby móc porównać preferencje respondentów uczących się języka angielskiego z preferencjami uczniów drugiego języka obcego, te same dwa pytania zadano drugiej grupie ankietowanych. Wyniki przedstawia wykres 8.



**Wykres 8.** Wykres zbiorczy: Jakie pomoce dydaktyczne lubisz w nauce drugiego języka obcego i które z nich uważasz za najbardziej przydatne?

Objaśnienia: 1 – podręcznik; 2 – artykuły w czasopismach obcojęzycznych; 3 – piosenki obcojęzyczne; 4 – ilustracje; 5 – strony obcojęzyczne w internecie; 6 – programy telewizyjne; 7 – inne

Źródło: Badania własne.

Przypatrując się wynikom ankiety związanym z wyborem preferowanych materiałów obcojęzycznych i ich przydatnością, można zauważyć, że również w uczeniu się drugiego języka obcego piosenka zajmuje ważne miejsce – 73,51% uczniów umieściło ją na pierwszym miejscu jako najlepszą pomoc dydaktyczną. Na drugim miejscu znajduje się podręcznik (56,72%), na trzecim programy telewizyjne (41,04%), na czwartym obcojęzyczne strony w internecie (36,94%), na piątym natomiast są ilustracje (35,07%). Jeśli weźmiemy pod uwagę kryterium przydatności, to w nauce drugiego języka obcego na pierwszym miejscu umieszczono podręcznik (67,54% uczniów), zaś na drugim piosenkę (64,93% respondentów), na trzecim znajdują się obcojęzyczne strony internetowe (45,90%), na czwartym programy telewizyjne (41,42%), na piątym ilustracje (30,22%), a na szóstym artykuły prasowe (17,16%).

Podsumowując wyniki kwestionariusza związane z wyborem pomocy dydaktycznych, możemy stwierdzić, że piosenka zajmuje pierwsze miejsce zarówno w kategorii ulubionej pomocy językowej w procesie uczenia się języka angielskiego, jak i drugiego języka obcego. Jeśli weźmiemy pod uwagę kryterium przydatności materiałów dydaktycznych w nauce języka angielskiego piosenka plasuje się również na pierwszym miejscu. Natomiast w nauce drugiego języka obcego uczniowie bardziej doceniają możliwość korzystania z podręcznika.

Zdaniem nauczycieli (100% ankietowanych) zdecydowanie podręcznik jest najważniejszą i najcenniejszą pomocą dydaktyczną. Na drugim miejscu nauczyciele wymieniają: piosenki, ilustracje, strony internetowe. Wśród innych pomocy dydaktycznych pedagodzy wymieniają także: pytania otwarte, filmiki, karty pracy, nagrania CD, gry online, prezentacje dotyczące kultury danego kraju. Zdaniem 90,91% nauczycieli pomoce dydaktyczne pozwalają przede wszystkim poszerzyć słownictwo, 73,72% sądzi, że materiały dydaktyczne podnoszą atrakcyjność zajęć i stanowią uzupełnienie podręcznika bazowego (63,64%).

Istotna wydawała się także częstotliwość korzystania z pomocy naukowych. Uzyskane dane zebrano w tabeli 1.

Tabela 1

Częstotliwość korzystania z materiałów dydaktycznych z języka angielskiego? [w %]

Częstotliwość	Materiały dydaktyczne					
	podręcznik	artykuły prasowe	piosenki	ilustracje	strony internetowe	programy telewizyjne
bardzo często	22,26	4,53	68,68	9,43	46,42	30,57
często	30,57	15,09	18,11	20,75	29,06	24,53
średnio często	25,66	21,89	5,28	19,25	11,32	19,62
rzadko	13,58	21,89	4,53	25,28	8,30	14,34
bardzo rzadko	5,28	19,62	1,89	13,58	3,40	4,91
nigdy	2,64	16,98	1,51	11,70	1,51	6,04

Źródło: Badania własne.

Wyniki przedstawione w tabeli potwierdzają popularność piosenki w języku angielskim, której 68,68% młodzieży słucha bardzo często, 18,11% często, 5,28% średnio często. Dużą popularnością cieszy się również internet, ponieważ 46,42% respondentów korzysta z niego bardzo często, 29,06% często, a 11,32% średnio często. Uczniowie lubią także programy telewizyjne: 30,57% respondentów bardzo często je ogląda, 24,53% często i 19,62% średnio często. Podobnym zainteresowaniem jak telewizja cieszy się podręcznik, na co wskazuje odsetek uczniów z niego korzystających: 22,26% uczniów bardzo często korzysta z podręcznika, 30,57% często, a 25,66% średnio często. Dane zebrane w tabeli 1 wskazują, że jedynie 4,53% bardzo często, 15,09% często i 21,89% średnio często korzysta z artykułów prasowych; natomiast 21,89% rzadko, a 19,62% – bardzo rzadko sięga po artykuły prasowe, 16,98% badanych odpowiedziało, że nigdy nie korzysta z artykułów anglojęzycznych.

W uczeniu się drugiego języka obcego częstotliwość korzystania z materiałów dydaktycznych rozkłada się nieco bardziej równomiernie, co obrazuje tabela 2.

Tabela 2

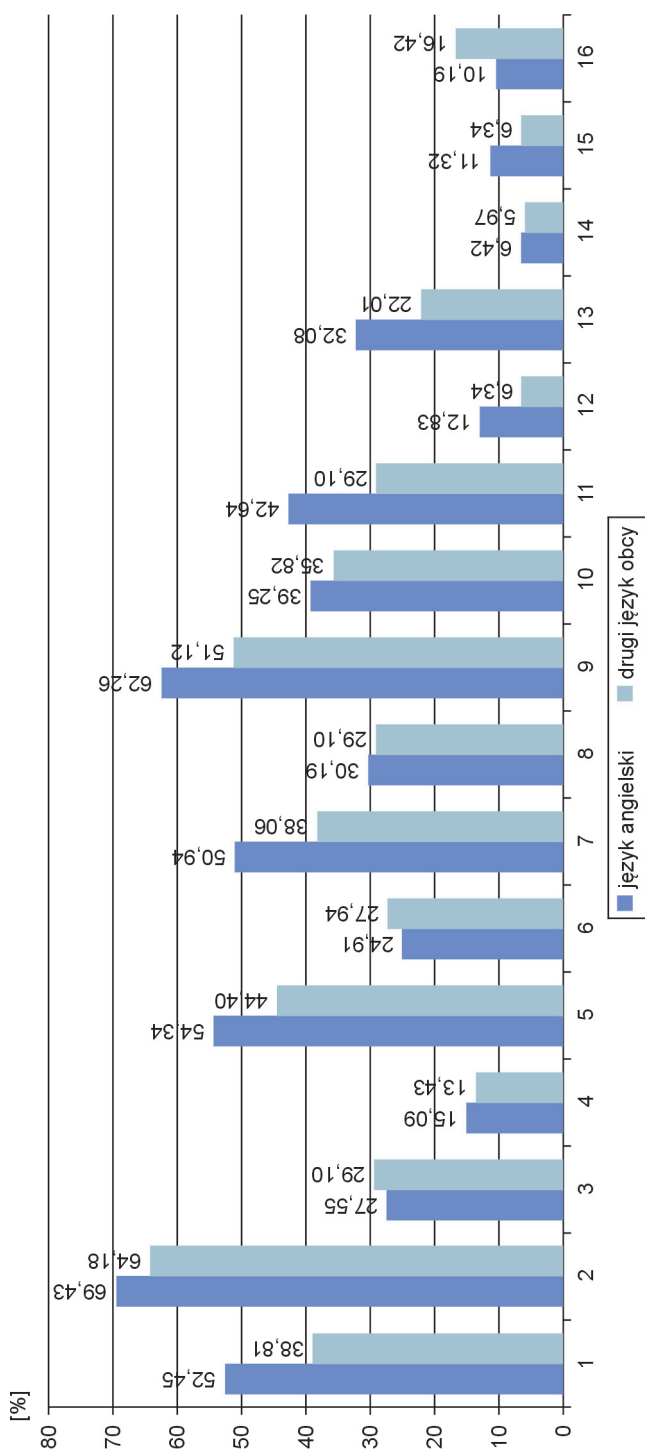
Częstotliwość korzystania z materiałów dydaktycznych w nauce drugiego  
(innego niż angielski) języka obcego [w %]

Częstotliwość	Materiały dydaktyczne					
	podręcznik	artykuły prasowe	piosenki	ilustracje	strony internetowe	programy telewizyjne
bardzo często	16,04	1,12	34,70	8,96	17,16	8,96
często	32,46	4,85	23,13	18,28	24,63	16,79
średnio często	25,75	10,82	15,30	20,52	16,79	14,55
rzadko	9,70	20,15	12,31	21,27	17,91	16,79
bardzo rzadko	10,07	23,88	5,60	11,94	9,33	16,42
nigdy	5,97	39,18	8,96	19,03	14,18	26,49

Źródło: Badania własne.

Podobnie jak w uczeniu się języka angielskiego, również i tutaj na pierwszym miejscu plasuje się piosenka, ponieważ na wysoką częstotliwość jej słuchania wskazuje 34,70% uczniów, natomiast 23,13% dodaje, że często słucha piosenki śpiewanej w drugim języku obcym. Na drugim miejscu można zanotować dosyć wysoką częstotliwość korzystania z podręcznika: 16,04% uczniów bardzo często z niego korzysta, często 32,46%, natomiast 25,75% wybrało odpowiedź „średnio często”. W dalszej kolejności możemy zauważyć źródła internetowe, ponieważ z nich bardzo często korzysta 17,16% uczniów, 24,63% – często, a 16,79% – średnio często.

Z drugiej strony wyniki badania ankietowego pokazują, że 20,15% młodzieży licealnej rzadko sięga po artykuły prasowe, 23,88% – bardzo rzadko, a duża grupa (39,18%) zaznaczyła odpowiedź, że w ogóle nie czyta artykułów w drugim języku obcym. Lepszy wynik (zob. tabela 1), chociaż również nie w pełni zadowalający, ma prasa anglojęzyczna, ponieważ do artykułów w języku angielskim bardzo często sięga 4,53% uczniów, często 15,09% i średnio często 21,89%. Przyczyny takiej sytuacji należy, moim zdaniem, upatrywać w wyższym stopniu zaawansowania znajomości języka angielskiego, na który składa się między innymi większy zasób leksykalny i długość jego uczenia się. Uczniowie w szkole ponadgimnazjalnej bądź kontynuują naukę drugiego języka obcego, bądź też wybierają inny język, którego naukę dopiero rozpoczynają w I klasie liceum, stąd też zasób przyswojonych wyrażen leksykalnych



**Wykres 9.** Jakich zagadnień szukasz najczęściej w pomocach dydaktycznych z języka angielskiego i drugiego języka obcego?  
 O b j a ś n i e n i a: **1** – tematy społeczne; **2** – życie codzienne; **3** – rodzina; **4** – religia, filozofia; **5** – życie młodzieży; **6** – opis (osoby, pokój); **7** – moda, ubiór; **8** – kuchnia; **9** – kultura (muzyka, teatr); **10** – sztuka; **11** – turystyka; **12** – ekonomia; **13** – sport; **14** – ekologia; **15** – inne; **16** – nie mam ulubionego tematu  
 Źródło: Badania własne.

nie pozwala im jeszcze swobodnie wybierać artykułów prasowych. Nauczyciel może jednak zaproponować uczniom wybrane fragmenty artykułów o tematyce i ze słownictwem dostosowanym do ich poziomu językowego, co w przyszłości może stanowić motywację do czytania prasy obcojęzycznej.

Na koniec badania respondenci zostali poproszeni o zaznaczenie zagadnień tematycznych, których najczęściej szukają w pomocach dydaktycznych. Wykres 9 przedstawia preferencje uczniów dotyczące zarówno języka angielskiego, jak i pozostałych języków obcych:

Wykres 9 pokazuje, że największym zainteresowaniem w nauce języka angielskiego cieszą się tematy: z zakresu życia codziennego (69,43%), kultury (62,26%), życia młodzieży (54,34%), społeczne (52,45%) oraz z zakresu mody i ubioru (50,94%). Podobnie jest w nauce drugiego języka obcego. Preferowane obszary związane są przede wszystkim z życiem codziennym (64,18%) i kulturą (51,12%), a następnie z życiem młodzieży (44,40%), tematami społecznymi (38,81%) oraz modą i ubiorem (38,06%). Porównując zainteresowania tematyczne uczących się języka angielskiego i pozostałych języków obcych, możemy zaobserwować zbieżność we wskazanych przez respondentów obszarach tematycznych.

## 5. Podsumowanie

Badanie ankietowe porównujące motywację, preferowane kompetencje językowe i wybór pomocy dydaktycznych w nauce języka angielskiego i innych języków obcych skłania do wyciągnięcia następujących wniosków:

1. Dla uczniów uczących się języka angielskiego i drugiego języka obcego motywacją do nauki jest przede wszystkim możliwość komunikowania się oraz chęć znalezienia pracy.
2. Najważniejszymi kompetencjami językowymi dla uczniów są: mówienie i rozumienie wypowiedzi obcokrajowca.
3. Preferowanymi sposobami uczenia się języka angielskiego jest korzystanie z internetu, a także powtarzanie słownictwa, oglądanie programów telewizyjnych oraz ćwiczenia wykonywane w trakcie zajęć. Natomiast w przypadku drugiego języka obcego do najczęściej wybieranych sposobów uczenia się należą: powtarzanie słownictwa, korzystanie z notatek i internetu oraz ćwiczenia wykonywane podczas zajęć.
4. Zdaniem zdecydowanej większości młodzieży pomoce dydaktyczne ułatwiają naukę języka obcego. Do cieszących się największym zainteresowaniem należy piosenka, zarówno w uczeniu się języka angielskiego, jak i drugiego języka. Jest ona również uważana za najbardziej przydatną w nauce języka



angielskiego. Wybór tej pomocy dydaktycznej może wskazywać, że młodzi ludzie lubią uczyć się języka obcego w przyjemny dla nich sposób. Chociaż dla nauczycieli jednym z najważniejszych celów w procesie nauczania języka obcego jest przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego, to praca z tekstem piosenki, przynajmniej czasami, może być okazją do poszerzenia słownictwa, jak i punktem wyjścia do dyskusji na temat zagadnień w niej poruszanych.

5. Dla nauczycieli jedną z najważniejszych pomocy naukowych jest podręcznik, który także, nawet jeśli nie zajmuje pierwszego miejsca, jest doceniony pod względem przydatności przez uczniów, szczególnie przez tych uczących się drugiego języka obcego.
6. Ważną rolę w rozwijaniu sprawności językowych dla uczniów języka angielskiego odgrywa internet, mniejsze natomiast znaczenie ma w uczeniu się drugiego języka obcego. Z zasobów internetu chętnie korzystają także nauczyciele. Korzystanie z nowych technologii stanowi dla pedagogów okazję do kształtowania umiejętności pozyskiwania informacji, oceny ich przydatności i rzetelności oraz właściwego nimi gospodarowania. Internet jest skuteczną pomocą dydaktyczną w zakresie poszerzania słownictwa oraz przygotowywania projektów na określony temat.
7. Niepokojącą sytuacją jest małe zainteresowanie czytaniem artykułów prasowych, gdyż po tę pomoc dydaktyczną uczniowie sięgają raczej rzadko. Tymczasem warto byłoby podjąć próbę zachęcenia młodego człowieka do częstszego korzystania z prasy, polecając ciekawe artykuły w wersji papierowej czy elektronicznej, a wskazując jej zalety, wzbogacać w ten sposób słownictwo oraz poszerzać wiedzę. W czasie zajęć nauczyciel może proponować uczniom lekturę (za pomocą różnych technik) krótkiego artykułu lub jego fragmentów na tematy, które interesują młodzież.

Wyniki badań ankietowych pozwalają stwierdzić, że pomoce dydaktyczne odgrywają ważną rolę w procesie nauczania – uczenia się języków obcych. Dzięki różnorodności materiałów dydaktycznych każdy uczeń może wybrać te pomoce edukacyjne, które ułatwiają mu naukę i przygotowują go do coraz większej samodzielności w posługiwaniu się językiem obcym.

## Bibliografia

- AMYOETTE L., 1996: *Méthodes quantitatives. Application à la recherche en sciences humaines*. Québec: ERPI Sciences Humaines.
- ANDRZEJEWSKA A., 2014: *Dzieci i młodzież w sieci zagrożeń realnych i wirtualnych: aspekty teoretyczne i empiryczne*. Warszawa: Difin.
- GOŁASZEWSKA M., 1984: *Estetyka i antyestetyka*. Warszawa: Wiedza Powszechna.

- KLEIN N., 2004: *No Logo*. Izabelin: Świat Literacki.
- KOMOROWSKA H., 1999: *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- KOZAK S., 2014: *Patologia cyfrowego dzieciństwa i młodości*. Warszawa: Difin.
- KRZYŻAK-SZYMAŃSKA E., 2018: *Uzależnienia technologiczne wśród dzieci i młodzieży. Teoria, profilaktyka, terapia – wybrane zagadnienia*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- MEINARDI G., 2014: *Information literacy jako narzędzie w nowej kulturze nauczania języków obcych*. W: GŁOWACKA E., KOWALSKA M., KRYSIŃSKI P. (red.): *Współczesne oblicza komunikacji i informacji. Problemy, badania, hipotezy*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- PAWLIK M., 2013: *Utopijny raj New Age*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu.
- SZALEK M., 2004: *Jak motywować uczniów do nauki języka obcego? Motywacja w teorii i praktyce*. Poznań: WARGOS.
- WIĘCZKOWSKA M., 2012: *Co wciąga twoje dziecko?* Kraków: Wydawnictwo M.
- WILCZYŃSKA W., MICHONSKA-STADNIK A., 2010: *Metodologia badań w glottodydaktyce. Wprowadzenie*. Kraków: Avalon.

#### Źródła internetowe

- <https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2017/03/rozporzadzenie-mnistrza-edukacji-narodowej-z-dnia-1-marca-2017-r-w-sprawie-dopuszczania-do-uzytku-szkolnego-podrecznikow.pdf>
- <https://podreczniki.men.gov.pl/>

#### Variety of Didactic Aids and Motivation to Learn a Foreign Language

**Abstract:** Foreign language didactics offers students and teachers a wide range of educational materials and aids. The following article attempts to answer the question of the effectiveness of selected didactic aids, both new and those already known for many years. The conclusions presented in this article were based on a survey conducted among 265 English students and 268 students learning second foreign languages, which gave a total of 533 questionnaires. The research results will be used to compare factors influencing the motivation to learn English as well as second foreign languages. Data obtained from the study also allow to analyze the most frequently chosen ways of learning a foreign language. Moreover, the article illustrates the students' views regarding the selection of both the preferred didactic aids and the ones which they consider useful. The frequency of using them will be shown as well.

**Key words:** teaching materials, motivation, language skills, usefulness

## Aneks

## Kwestionariusz ankiety

Styczeń–luty 2018

Szanowni Uczniowie,

zwracam się do Was z uprzejmą prośbą o wypełnienie poniższej ankiety związanej z uczeniem się języka angielskiego. Zebrane wyniki posłużą mi do opracowań naukowych i dydaktycznych a także, jeśli będzie taka możliwość, do napisania artykułu. Ankieta jest anonimowa.

***Bardzo dziękuję za poświęcony czas na wypełnienie ankiety.***

Monika Horyśniak

1. ***Co zachęca Cię do nauki języka angielskiego?*** Proszę wybrać i zaznaczyć „x” dowolną ilość odpowiedzi:

- |                          |  |
|--------------------------|--|
| <input type="checkbox"/> | a) lubię uczyć się języka angielskiego |
| <input type="checkbox"/> | b) aby móc komunikować się za granicą  |
| <input type="checkbox"/> | c) aby móc znaleźć pracę               |
| <input type="checkbox"/> | d) chcę zdać egzamin (maturę)          |
| <input type="checkbox"/> | e) aby czytać zagraniczną prasę        |
| <input type="checkbox"/> | f) inne (wymień, jakie): .....         |

2. ***Jakie umiejętności w nauce języka angielskiego są dla Ciebie najważniejsze?*** Proszę zaznaczyć „x” dowolną ilość odpowiedzi:

- |                          |  |
|--------------------------|--|
| <input type="checkbox"/> | a) mówienie                                  |
| <input type="checkbox"/> | b) rozumienie wypowiedzi obcokrajowca        |
| <input type="checkbox"/> | c) czytanie tekstów                          |
| <input type="checkbox"/> | d) pisanie wiadomości (listy, e-maile, itp.) |
| <input type="checkbox"/> | e) inne (wymień, jakie): .....               |

3. ***W jaki sposób najczęściej uczysz się języka angielskiego?*** Proszę zaznaczyć „x” dowolną ilość odpowiedzi.

- |                          |  |
|--------------------------|--|
| <input type="checkbox"/> | a) powtarzam słowa   |
| <input type="checkbox"/> | b) wykonuję ćwiczenia zadane na lekcji języka angielskiego |
| <input type="checkbox"/> | c) wykonuję dodatkowe ćwiczenia we własnym zakresie        |
| <input type="checkbox"/> | d) korzystam z notatek zrobionych na zajęciach             |
| <input type="checkbox"/> | e) oglądam programy telewizyjne                            |
| <input type="checkbox"/> | f) korzystam z internetu                                   |
| <input type="checkbox"/> | g) słucham audycji radiowych                               |

- ☐ h) czytam artykuły prasowe  
☐ i) rozmawiam z obcokrajowcem  
☐ j) inne (wymień, jakie): .....

4. **Czy uważasz, że korzystanie z wielu pomocy dydaktycznych** (np. czasopisma, internet, CD itd.) **ułatwia naukę języka angielskiego?** Proszę zaznaczyć „x” jedną odpowiedź:

- ☐ a) zdecydowanie tak  
☐ b) tak  
☐ c) nie mam zdania  
☐ d) nie  
☐ e) zdecydowanie nie

5. **Jakie pomoce dydaktyczne lubisz w nauce języka angielskiego?** Proszę zaznaczyć „x” dowolną ilość odpowiedzi:

- ☐ a) podręcznik  
☐ b) artykuły w czasopismach obcojęzycznych  
☐ c) piosenki obcojęzyczne  
☐ d) ilustracje  
☐ e) strony obcojęzyczne w internecie  
☐ f) programy telewizyjne  
☐ g) inne (wymień jakie): .....

6. **Jak często samodzielnie korzystasz z materiałów w języku angielskim?** Proszę zakreślić wybraną odpowiedź dla poszczególnych pomocy dydaktycznych:

a) podręcznik	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy
b) artykuły prasowe	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy
c) piosenki	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy
d) ilustracje	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy
e) strony w internecie	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy
f) programy telewizyjne	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy
g) inne (wymień jakie): .....	bardzo często	często	średnio często	rzadko	bardzo rzadko	nigdy

7. *Które z pomocy dydaktycznych uważasz za najbardziej przydatne w nauce języka angielskiego?* Proszę zaznaczyć „x” dowolną ilość odpowiedzi:

- |                          |   |
|--------------------------|---|
| <input type="checkbox"/> | a) podręcznik                             |
| <input type="checkbox"/> | b) artykuły w czasopismach obcojęzycznych |
| <input type="checkbox"/> | c) piosenki obcojęzyczne                  |
| <input type="checkbox"/> | d) ilustracje                             |
| <input type="checkbox"/> | e) strony obcojęzyczne w internecie       |
| <input type="checkbox"/> | f) programy telewizyjne                   |
| <input type="checkbox"/> | g) inne (wymień jakie): .....             |

8. *Jakich zagadnień szukasz najczęściej w pomocach dydaktycznych z języka angielskiego?* Proszę zaznaczyć „x” dowolną ilość odpowiedzi:

- |                          |                      |                          |                               |
|--------------------------|----------------------|--------------------------|-------------------------------|
| <input type="checkbox"/> | tematy społeczne     | <input type="checkbox"/> | kultura (np. muzyka, teatr)   |
| <input type="checkbox"/> | życie codzienne      | <input type="checkbox"/> | turystyka                     |
| <input type="checkbox"/> | rodzina              | <input type="checkbox"/> | sztuka                        |
| <input type="checkbox"/> | religia, filozofia   | <input type="checkbox"/> | ekonomia                      |
| <input type="checkbox"/> | życie młodzieży      | <input type="checkbox"/> | sport                         |
| <input type="checkbox"/> | opis (osoby, pokoju) | <input type="checkbox"/> | ekologia                      |
| <input type="checkbox"/> | moda, ubiór          | <input type="checkbox"/> | inne (proszę wymienić): ..... |
| <input type="checkbox"/> | kuchnia              | <input type="checkbox"/> | nie mam ulubionego tematu     |